ناحیهبندی تصاویر MR مغز با استفاده از FCM بهبود یافتهی مکانی بکمک تابع gsFCM : گوسی

عباس بینیاز ۱ عطااله عباسی ۲ هانیه نیرومند ۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، مهندسی پزشکی، بیوالکتریک، دانشگاه صنعتی سهند، تبریز، ایران ۲ استادیار مهندسی پزشکی، بیوالکتریک، دانشگاه صنعتی سهند، تبریز، ایران ۳ استادیار مهندسی پزشکی، بیومکانیک، دانشگاه صنعتی سهند، تبریز، ایران آزمایشگاه علوم اعصاب محاسباتی، گروه مهندسی پزشکی، دانشگاه صنعتی سهند CNLab@sut.ac.ir گروه مهندسی پزشکی، دانشگاه صنعتی سهند CNLab

چکیده -بخشبندی تصویر را به بخشهای مجزا تقسیم میکند که هر کدام از این بخشها دارای سطوح روشنایی یکنواختی هستند. از بین روشهای موجود روش خوشه بندی فازی fuzzy c-means clustering) FCM) دارای کاربرد وسیعی در ناحیدبندی تصاویر پزشکی است. عدم ادغام ویژگیهای مکانی در FCM استاندارد از معایب این روش در ناحیدبندی تصاویر تشدید مغناطیسی MRI (magnetic Resonance Imaging) مغز انسان است؛ در این مقاله از روشی جدید برای بخشبندی و حذف نویز تصاویر MR با اعمال فیلتر مکانی گوسی در عضویت فازی استفاده شده است. فیلتر مکانی مذکور، اثرات نویز در مرز بافتها و زوایای تصویر را بصورت بهینهای مدیریت میکند؛ علاوه براین پیکسلی که به لحاظ آناتومیکی یک بافت مجزا است مانند تومور در مراحل اولیهی رشد، شانس بیشتری برای یک خوشه شدن دارد. در پایان آزمایشات کیفیت روش پیشنهادی توسط توابع اعتبار سنجی متداول مورد ارزیابی قرار گرفته است.

کلید واژه- ناحیهبندی، تصاویر MR مغز، FCM، فیلترینگ اطلاعات مکانی ، تابع گوسی

۱- مقدمه

هدف اصلی ناحیهبندی تقسیم بندی یک تصویر به بخشهایی است که پیکسلهای هر ناحیه در ویژگیها و خصوصیاتشان بیشترین تشابه را داشته باشند؛ که این همان مفهوم خوشهبندی است، حال اگر به خوشههای موجود برچسب زده شود عمل طبقهبندی انجام شده است[۱].

در دهههای گذشته، روشهای زیادی برای ناحیهبندی تصاویر MR مغز انسان انجام شده است. با استفاده از روشهای آستانه گیری مرز بافتها در محل دره جدا می شود؛ همچنین می توان چندین سطح آستانه برای ناحیهبندی انتخاب کرد [۲]؛ در روش رشد ناحیه نواحی بهم پیوسته مربوط به یک بافت مغز مانند تومور توسط معیاری از قبل تعریف شده، مثلاً اطلاعات روشنایی یا لبهها و… استخراج می شود [۳]؛ یکی از روشهای متداول در ناحیه بندی مدل Markove Random Feild) است که از روابط آماری برای ناحیهبندی تصاویر پزشکی استفاده می کند. این روش در نمایش ویژگیها، شباهت زیادی به شبکه بیز این روش در نمایش ویژگیها، شباهت زیادی به شبکه بیز ناحیهبندی ماندد (Baysiyan network) دارد [۴, ۵]. روشهای دیگری مانند ناحیهبندی به کمک روشهای فازی به ویژه روش خوشهبندی

فازی (FCM) به طور گستردهای در ناحیهبندی تصاویر مورد استفاده قرار گرفتهاند[۶٫ ۷]. دلیل اصلی این استفاده ی وسیع، تعریف فازی بودن برای تعلق هر پیکسل از تصویر به چند خوشه است؛ در این مقاله به یکی از شیوههای ناحیهبندی تصاویر بر مبنای خوشهبندی فازی با استفاده از اطلاعات مکانی یا SFCM مبنای خوشهبندی فازی با استفاده از اطلاعات مکانی یا (spatial FCM) اشاره میشود و نقاط ضعف روش اصلاح خواهد شد. الگوریتم MFCM نویز را با استفاده از عضویت مکانی پیکسلهای همسایه، به صورت قابل ملاحظهای کاهش میدهد؛ اما دارای معایب و نقایصی به خصوص در ناحیهبندی مرز بافتها و دارای تصویر است که با استفاده از الگوریتم پیشنهادی gsFCM زوایای تصویر است که با استفاده از الگوریتم پیشنهادی (gaussian spatial FCM) مدیریت بیشتری روی مرزها و بافتهای کوچک تصویر انجام خواهد شد.

این مقاله در بخش ۲-۱ تابع خوشه بندی فازی را معرفی میکند. در بخش ۲-۲ الگوریتم FCM استاندارد به کمک تابع
مکانی بهبود می یابد و تابع sFCM معرفی خواهد شد. برای انجام
ناحیهبندی بهینه در مرزها، زوایا و بافتهای کوچک تصویر در
بخش ۲-۳- الگوریتم gsFCM پیشنهاد می شود. بخش ۳-۱روشهای اعتبار سنجی متداول را معرفی می کند. و بخش ۳-۲
نتایج شبیه سازی را تحلیل و ارزیابی می کند.

۲- ناحیهبندی تصاویر MR مغز ۲-۱- خوشهبندی فازی FCM

خوشهبندی به معنی تعیین گروه هایی است که در یک مجموعه داده ی دستهبندی نشده قرار دارند [۸]. در روش فازی، هر یک از داده ها می تواند به چند خوشه با مقادیر عضویت متفاوت تعلق داشته باشد. مقدار عضویت هر داده در هر خوشه، نشانگر شباهت داده به خوشه است. اگر بردار داده های ورودی به صورت داده به خوشه است. اگر بردار داده های ورودی به صورت یابه هزینه $X = \{x_1, x_2, ..., x_n\}$ نشان داده شود. در این صورت تابع هزینه ی زیر باید توسط FCM کمینه شود [۹۰]:

$$J = \sum_{i=1}^{n} \sum_{i=1}^{C} u_{ij}^{m} ||x_{j} - v_{i}||^{2}$$
(1)

 v_i میزان عضویت فازی داده x_i در خوشه u_{ij} ام، v_i ام، v_i مرکز خوشه ام، v_i ابر اندازه بردار، v_i تعداد پیکسلها و v_i درجه عضویت فازی و برابر v_i است. مقدار تابع عضویت نشانگر احتمال تعلق هر پیکسل به یک خوشه است. توابع عضویت و مراکز خوشهها در هر تکرار به وسیله ی روابط زیر بروزرسانی می شوند:

$$u_{ij} = \frac{1}{\sum_{k=1}^{c} \left(\frac{\left\| x_{j} - v_{i} \right\|}{\left\| x_{i} - v_{k} \right\|} \right)^{2/(m-1)}}$$
 (Y)

9

$$v_{i} = \frac{\sum_{j=1}^{N} u_{ij}^{m} x_{j}}{\sum_{i=1}^{N} u_{ij}^{m}}$$
 (7)

FCM با شروع از یک حدس اولیه برای مراکز خوشهها، سرانجام FCM به سمت جوابی همگرا می شود که در آن، هر v_i نشانگر یک کمینه نسبی یا نقطه زینی برای تابع هزینه است. همگرایی به وسیله ی کنترل فاصله ی بین مرکز ثقل خوشه ها یا تایع عضویت در دو تکرار متوالی تعیین می شود.

FCM -Y-۲ مکانی

در تصاویر MR مغز انسان پیکسلهای همسایه دارای شباهت زیادی در روشنایی هستند، در واقع احتمال این که پیکسلهای همسایه متعلق به یک بافت یا خوشه باشند بیشتر است. استفاده از اطلاعات مکانی تصویر دارای اهمیت زیادی است که در FCM استاندارد مورد استفاده قرار نمی گیرد. برای استفاده از اطلاعات مکانی، تابع مکانی بصورت زیر تعریف می شود[۱]:

$$h_{ij} = \sum_{k \in N(x_i)} u_{ik} \tag{f}$$

 x_{i} در حقیقت یک همسایگی به شعاع r و مرکزیت پیکسل $N_{(x_{j})}$ است. مقدار r برابر r است. بنابراین در این آزمایش از یک ماسک $\Delta \times \Delta$ استفاده می شود $\Delta \times \Delta$ این امرا نشان می دهد.

FCM - T-۲ مکانی گوسی

در این بخش تابع مکانی گوسی برای مدیریت بهتر مرزها، زوایا و ارگانیسمهای کوچکتر مانند تومور در مراحل اولیهی پیدایش، به صورت رابطهی (۵) پیشنهاد میشود:

$$h_{ij} = \sum_{k \in N_{(x_i)}} \sum_{l \in N_{(x_i)}} \frac{1}{2\pi\sigma^2} e^{-\frac{k^2 + l^2}{2\sigma^2}} u_{kl}$$
 (6)

 $N'_{(x_j)}$ در حقیقت یک همسایگی به شعاع r' و مرکزیت پیکسل $N'_{(x_j)}$ در حقیقت یک همسایگی به شعاع r' و مرکزیت پیکسل های r' (r' است. r' است. r' انشان می دهد اما تابع مکانی r' متوسط وزن دارشده ی عضویتهای فازی در پنجرهای با محدوده همسایگی r' را نمایش می دهد و در شبیه سازی ها r' در نظر گرفته شده است. در گام بعد تابع مکانی و تابع عضویت در رابطه ی زیر ادغام شده و تابع عضویت جدید ایجاد می شود:

$$u'_{ij} = \frac{\mathbf{u}_{ij}^{\mathbf{p}} \times \mathbf{h}_{ij}^{\mathbf{q}}}{\sum_{\mathbf{k}=1}^{\mathbf{q}} \mathbf{u}_{\mathbf{k}i}^{\mathbf{p}} \times \mathbf{h}_{\mathbf{k}i}^{\mathbf{q}}}$$
 (6)

q و p پارامترهایی اند که تاثیر دو تابع مکانی و تابع عضویت را کنترل می کنند. تابع مکانی h_{ij}^q تابع عضویت اصلی را تقویت یا تضعیف می کند. تابع FCM مکانی (گوسی) با پارامترهای p و p بصورت p sFCMp0 و p0 نشان داده می شوند. مراحل شبیه سازی روش ارئه شده به این صورت است:

۱-تعیین تعداد خوشهها (c)، درجهی عضویت فازی (m=۲) و اختصاص مقادیر اولیهی کم به تابع عضویت فازی اولیه و مقادیر تصادفی کوچک به مراکز خوشهها.

۲-بروزرسانی مرکز ثقل خوشهها توسط رابطهی ۲.

۳-بروز رسانی عضویت فازی توسط رابطهی ۳.

۴-محاسبه ی تابع عضویت فازی جدید توسط رابطه ی ۶. $\|v_i^{(t+1)} - v_i^{(t)}\| < \varepsilon$ تصویر ناحیهبندی شود و گرنه بر گشت به مرحله ی ۲.

۳- نتایج شبیه سازی

-1اعتبار سنجی روش

برای بررسی کیفیت روش پیشنهادی از توابع ضریب ناحیهبندی $v_{\rm pc}$ و آنتروپی ناحیهبندی $v_{\rm pc}$ ، استفاده شده است [۱۲, ۱۳]. این توابع بصورت زیر تعریف می شود:

$$V_{pc} = \frac{\sum_{j=1}^{N} \sum_{i=1}^{C} u_{ij}^{2}}{N}$$
 (Y)

$$V_{pe} = (-1) \times \frac{\sum_{j=1}^{N} \sum_{i=1}^{c} u_{ij} \log(u_{ij})}{N}$$
 (A)

بهترین خوشهبندی وقتی انجام می شود که V_{pc} بیشینه (عدد یک) یا V_{pc} کمینه (عدد صفر) باشد [۱۲, ۱۲]. این توابع فقط میزان عضویت فازی را سنجش میکنند و بردار ویژگی در آن اعمال نمیشود. بنابراین برای ارزیابی و اعتبارسنجی ناحیهبندی، فضای ویژگی نیز در روابط ۶ و ۷ ادغام میشود و توابع V_{xb} و V_{ts}

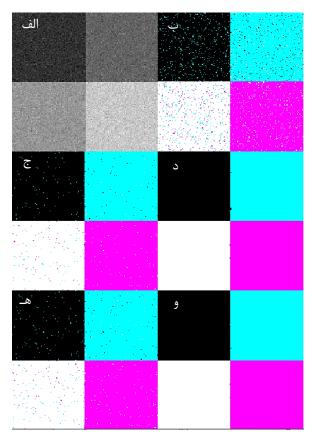
$$V_{xb} = \frac{\sum_{j=1}^{N} \sum_{i=1}^{c} u_{ij}^{2} (\|x_{j} - v_{i}\|^{2})}{N * \left(\min_{i \neq j} \{\|v_{j} - v_{i}\|^{2}\}\right)}$$
(9)

$$V_{fs} = \sum_{i=1}^{N} \sum_{j=1}^{C} u_{ij}^{2} (\|x_{j} - v_{i}\|^{2} - \|x_{j} - v_{i}\|^{2})$$
(1.)

Υ – Υ نتایج شبیه سازی

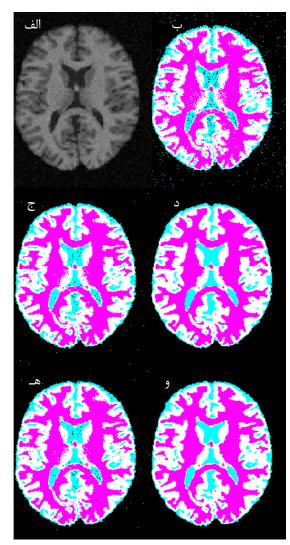
در این مقاله الگوریتم FCM استاندارد و بهبود یافته ی آن sFCM که اطلاعات مکانی را در تابع عضویت فازی ادغام می کند، شبیه سازی شدهاند. از آنجایی که sFCM توانایی کمی در مدیریت مرزها، زوایا و ارگانیسمهای کوچک دارد الگوریتم جدیدی به نام gsFCM پیشنهاد شد.

و الگوریتم $gsFCM_{0,2}$ نیز به همین صورت دارای عملکرد مناسب تری نسبت به $sFCM_{0,2}$ در مرز بافتهای تصویر است. برای بررسی دقیق تر، در شکل ۲-الف تصویر mR مغز شبیه سازی شده با وزن m مورد بررسی قرار گرفت این تصاویر به نویز گوسی(m=0 و m=0) آمیخته شده است. عملکرد گوسی(m=0 استاندارد، m الگوریتمهای m استاندارد، m الگوریتمهای m به ترتیب در شکلهای ۲-ب تا ۲-و دیده می شود.

شکل ۱: الف - تصویر شبیه سازی شده MR با مقادیر روشنایی ۵۰، ۱۵۰ م ۱۵۰ و ۲۰۰،آغشته شده به نویز گوسی. نتایج ناحیه بندی به کمک الگوریتم- های ب- $_{\rm gsFCM_{0.2}}$ و $_{\rm gsFCM_{1.1}}$ های ب- $_{\rm FCM_{0.2}}$ و $_{\rm gsFCM_{0.2}}$

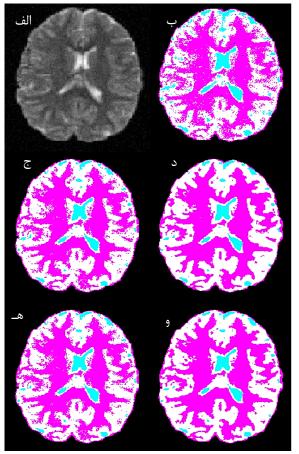
الگوریتمهای مذکور به تصاویر شبیهسازی شده MR مغز نیز اعمال شدند که نتایج حاصل از این شبیه سازیها در شکل ۲ دیده میشود. شکل ۲-الف تصویر شبیه سازی شده MR با وزن T1 است که به نویز گوسی (m=0 و m=0) آغشته شده FCM است. نتایج شبیه سازی به کمک FCM استاندارد، $gsFCM_{1,1}$ ، $gsFCM_{0,2}$ و $gsFCM_{1,1}$ ، $gsFCM_{0,2}$ و $gsFCM_{1,1}$ ، $gsFCM_{0,2}$ بترتیب در شکل ۲-ب تا ۲- حساهده می شود. عملکرد مناسب gsFCM نسبت به gsFCM استاندارد و gsFCM در مرز بافتها و زوایای تصویر قابل مشاهده است

شكل ۲: الف – تصوير شبيه سازى شدهى MR. نتايج ناحيه بندى به كمک gsFCM $_{0,2}$, $_{0}$ $_{0}$, $_{0}$ $_{0}$ $_{0}$, $_{0}$ $_$

MR همچنین عملکرد الگوریتم پیشنهادی روی تصاویر واقعی MR مغز انسان، نیز مورد بررسی قرار گرفت. شکل σ -الف تصویر m=0 واقعی با وزن σ 1 را نشان می دهد که به نویز گوسی (σ =۰.۰۰۱ آمیخته شده است. عملکرد الگوریتم σ gsFCM و gsFCM_{0,2} σ gsFCM_{1,1} σ σ به ترتیب در شکلهای σ -ب تا σ -و قابل مشاهده است؛ تفاوت عملکرد الگوریتم پیشنهادی σ gsFCM و الگوریتم σ sFCM به خصوص در مرز بافتها مشخص است؛

برای ارزیابی کمّی کیفیت ناحیهبندی، در جدول ۱ از توابع اعتبار $V_{\rm pc}$ سنجی استفاده شده است. بیشترین نزدیکی به عدد یک در $V_{\rm pc}$ بیشترین نزدیکی به صفر در $V_{\rm pe}$ و $V_{\rm xb}$ و بیشترین میزان منفی $V_{\rm fs}$ نمایانگر بهترین کیفیت در ناحیهبندی است. در شکل $V_{\rm fs}$ مقادیر توابع ارزیابی برای مقایسه ی بهتر بر روی نمودار ترسیم شدهاند.

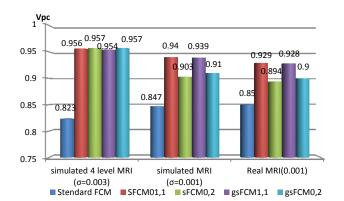
شكل ^{77} : الف - تصوير شبيه سازى شده ^{17} . نتايج ناحيه بندى به كمك gsFCM $_{0.2}$ -, gsFCM $_{1.1}$ -, هـ $_{1.7}$ -, FCM $_{1.7}$ -, FCM $_{1.7}$ -, $_{1$

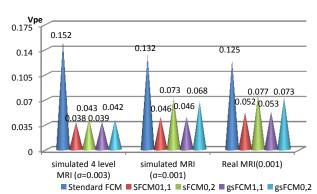
۴- نتیجهگیری

خوشهبندی فازی یکی از روشهای بدون سرپرست است که استفاده ی فراوانی در ناحیهبندی تصاویر MR مغز انسان داشته است. این نوع تصاویر در حوزه ی مکان بهم پیوستگی بالایی دارند، اما اطلاعات مکانی آنها در تابع FCM استاندارد مورد استفاده قرار نگرفته است. بنابراین حضور نویز و سایر عوامل مزاحم تا حد زیادی ناحیهبندی را مختل میکند. در این مقاله اطلاعات مکانی در دو فاز متفاوت به تابع FCM استاندارد اعمال شد. این اطلاعات در فاز نخست بصورت تابع مکانی خطی روی عضویت فازی دخالت داده شد و تابع FCM معرفی گردید؛ و در فاز دوم اطلاعات مکانی با استفاده از تابع گوسی بر روی یک فاز دوم اطلاعات مکانی با استفاده از تابع گوسی بر روی یک همسایگی از عضویت فاری اعمال شد. عملکرد مطلوب الگوریتم سازی شده مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نتایج کمّی شبیه سازی با استفاده از تکنیکهای معرفی شده ی FCM در قالب سازی با استفاده از تکنیکهای معرفی شده ی FCM در قالب یک جدول و چند نمودار ارائه شد.

جدول ۱: ارزیابی روش پیشنهادی بر روی تصاویر MR شبیه سازی شده و تصویر واقعی مغز در حضور نویز گوسی

	Images	Stendard FCM	$sFCM_{1,1}$	$\mathrm{sFCM}_{0,2}$	$gsFCM_{1,1}$	$gsFCM_{0,2}$
$\mathbf{V}_{ m pc}$	simulated 4 level MRI (σ=0.003)	0.823	0.956	0.957	0.954	0.957
	simulated MRI (σ=0.001)	0.847	0.94	0.903	0.939	0.91
	Real MRI(0.001)	0.85	0.929	0.894	0.928	0.9
$\mathbf{V}_{ m pe}$	simulated 4 level MRI (σ=0.003)	0.152	0.038	0.043	0.039	0.042
	simulated MRI (σ=0.001)	0.132	0.046	0.073	0.046	0.068
	Real MRI(0.001)	0.125	0.052	0.077	0.053	0.073
V_{xb}	simulated 4 level MRI (σ=0.003)	0.047	0.062	0.076	0.061	0.071
	simulated MRI (σ=0.001)	0.048	0.053	0.071	0.053	0.064
	Real MRI(0.001)	0.08	0.079	0.106	0.078	0.091
$\mathbf{V}_{\mathrm{fs}}$	simulated 4 level MRI (σ=0.003)	115	129	125	129	126
	simulated MRI (σ=0.001)	92	100	96	00	97
	Real MRI(0.001)	128	146	143	147	146

MR و واقعی $V_{\rm pe}$ و $V_{\rm pe}$ به ازای مقادیر مختلف نویز برای تصاویر شبیه سازی شده و واقعی

۵- مراجع

- [1] K. Chuang, H. Tzeng, S. Chen, J. Wu, and T. Chen, "Fuzzy c-means clustering with spatial information for image segmentation," *Computerized Medical Imaging and Graphics*, vol. 30, pp. 9-15, 2006.
- [2] P. K. Sahoo, S. Soltani, and A. Wong, "A survey of thresholding techniques," *Computer vision, graphics, and image processing*, vol. 41, pp. 233-260, 1988.
- [3] R. M. Haralick and L. G. Shapiro, "Image segmentation techniques," *Computer vision, graphics, and image processing,* vol. 29, pp. 100-132, 1985.
- [4] I.I. T. MODEL, "Unsupervised Texture Segmentation Using Markov Random Field Models".
- [5] L. Lin, D. Garcia-Lorenzo, C. Li, T. Jiang, and C. Barillot, "Adaptive pixon represented segmentation (APRS) for 3D MR brain images based on mean shift and Markov random fields," *Pattern Recognition Letters*, vol. 32, pp. 1036-1043, 2011
- [6] W. Cai, S. Chen, and D. Zhang, "Fast and robust fuzzy c-means clustering algorithms incorporating local information for image segmentation," *Pattern Recognition*, vol. 40, pp. 825-8, 2007.38.
- [7] F. Zhao, L. Jiao, and H. Liu, "Fuzzy c-means clustering with non local spatial information for noisy image segmentation," Front. Comput. Sci China, vol. 5, pp. 45-56, 2011.

- [8] R. B. Dubey, M. Hanmandlu, S. K. Gupta, and S. K. Gupta, "The Brain MR Image Segmentation Techniques and use of Diagnostic Packages," *Academic Radiology*, vol. 17, pp. 658-671, 2010.
- [9] Z.-X. Ji, Q.-S. Sun, and D.-S. Xia, "A modified possibilistic fuzzy c-means clustering algorithm for bias field estimation and segmentation of brain MR image," *Computerized Medical Imaging and Graphics*, vol. 35, pp. 383-397, 2011.
- [10] D. Pham, "Spatial Models for Fuzzy Clustering," Computer Vision and Image Understanding, vol. 84, pp. 285-297, 2001.
- [11] K.-S. Chuang, S. Chen, J. Wu ,and T.-J. Chen, "Fuzzy c-means clustering with spatial information for image segmentation," *Computerized Medical Imaging and Graphics*, vol. 30, p. 6, 2006.
- [12] WeinaWang and Y. Zhang, "On fuzzy cluster validity indices," Fuzzy Sets and Systems, vol. 158, p. 23, 2007.
- [13] K. Xiao, S. H. Ho, and A. Bargiela, "Automatic brain MRI segmentation scheme based on feature weighting factors selection on fuzzy c-means clustering algorithms with Gaussian smoothing " Int. J. Comput. Intelligence in Bioinformatics and Systems Biology vol. 1, p. 16, 2010.
- [14] W. Wang and Y. Zhang, "On fuzzy cluster validity indices," Fuzzy Sets and Systems, vol. 158, pp. 2095-2117, 2007.